

Podziękowania

Badania nad sztuką pejzażową prowadziłem dzięki stypendiom Mellon Foundation w Paryżu (które umożliwiło także zapoznanie się ze zbiorami brytyjskimi), fundacji Pro Helvetia oraz Fundacji na rzecz Nauki Polskiej w Szwajcarii, DAAD w Berlinie. Wsparcie Uniwersytetu Warszawskiego umożliwiło kilka pobytów badawczych w Austrii i w Niemczech. Materiał badawczy znajdował się w zasadniczej części poza Polską, nieocenioną pomocą w jego zdobywaniu bądź uzyskaniu dostępu służyli profesorowie Jean Boutier, Bruno Foucart, Dario Gamboni, Sergiusz Michalski, Peter J. Schneemann, Gregor Wedekind, pani Sylvie Wuhrmann, a także europejscy przyjaciele – Roger Hardwick, Marie i Gérard Lapalus, nieżyjący już Paul Monnet.

Refleksję nad sztuką pejzażową przez lata podtrzymywały konsultacje z profesorami Oskarem Bätschmannem i Wernerem Buschem, którym zawdzięczam także pomoc w dostępie do publikacji i otwarciu drzwi do różnych instytucji i zbiorów.

Bezcenna była pomoc pracowników wielu muzeów europejskich, w szczególności wymienić powinienem Musée des Augustins w Tuluzie, Musée de Valence, kolekcję Bowes w Barnard Castle, Kunstmuseum w Bernie, a także dr. Herberta W. Rotta z Bayerische Staatsgemäldesammlungen i Jeana-Michela Pianello z Bibliothèque Marmottan w Boulogne. Wyjątkową pomocą służyli pracownicy bibliotek Institut für Kunstgeschichte w Bernie i Schweizerisches Institut für Kunstwissenschaft w Zurychu.

Wieloletnią pomoc okazywali mi profesorowie Wiesław Juszcak, Alina Kowalczykowa, Maria Poprzęcka, a w decydującym dla powstania tej książki momencie wsparł mnie prof. Adam Labuda. Z wdzięcznością myślę o koleżankach i kolegach z Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego: prof. Ryszardzie Kasperowiczu, dr hab. Agnieszce Rosales Rodriguez, dr hab. Gabrieli Świtek, prof. Antonim Ziembie. Za wskazówki i pomoc zechcą

przyjąć serdeczne podziękowania dr Agnieszka Bagińska, dr Maciej Jarzewicz, dr Konrad Niemira, dr Jacek Żukowski oraz Piotr Czyż i Dariusz Żyto.

Bezcenna była konfrontacja koncepcji badawczych z uczestnikami seminariów naukowych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Kazimierzu Dolnym, gdzie referowałem niektóre wątki obecne w niniejszej książce, a także ze studentami historii sztuki na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie prezentowałem je podczas wykładów i konwersatoriów.

Recenzentom, profesorom Marcinowi Cieńskiemu i Michałowi Mencfelowi, zawdzięczam nie tylko cenne uwagi w odniesieniu do tekstu i konstrukcji książki, ale również zachętę do dalszych pejzażowych rozważań. Książka nie powstałaby zaś bez wsparcia, cierpliwości i rad redaktor Ewy Wszyńskiej, a ostateczny kształt uzyskała pod redakcyjną opieką Małgorzaty Jurkiewicz, której praca (wykonana w dodatku w ekspresowym tempie) pozbawiła tekst prostych błędów, zawstydzających lapsusów i niekonsekwencji. Za lekcję prozy serdecznie dziękuję.

Nieustający hołd za cierpliwość i rady dla mojej żony Jolanty.